

Ce este înțelepciunea biblică?

Întrebări Cruciale

R.C. SPROUL

Ce este înțelepciunea biblică?

Ce este înțelepciunea biblică?

R.C. SPROUL

CE ESTE ÎNȚELEPCIUNEA BIBLICĂ?

R.C. Sproul

© 2021 Editura MAGNA GRATIA. Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă în orice formă și prin orice mijloace – electronice, mecanice, prin fotocopiere, microfilmare, înregistrare sau alt fel – cu excepția unor citate scurte în recenzii, fără permisiunea prealabilă a deținătorului drepturilor de autor.

Copyright © 2020 by R.C. Sproul. Originally published by Reformation Trust Publishing, a division of Ligonier Ministries. Translated by permission. All rights reserved.

Tradus și publicat cu permisiune. Publicată în original sub titlul *What Is Biblical Wisdom?* de Reformation Trust Publishing (2020).

ISBN: 978-606-9641-10-1 (PDF) / 978-606-9641-11-8 (epub) / 978-606-9641-12-5 (mobi)

Traducerea: Editura MAGNA GRATIA. MAGNA GRATIA nu susține în mod necesar toate punctele de vedere ale autorilor pe care îi traduce și/sau publică. Dacă nu este precizat altfel în text, citatele biblice sunt preluate din Biblia Cornilescu, ediția revizuită. Drepturi de autor British and Foreign Bible Society (BFBS) și Societatea Biblică Interconfesională din România (SBIR) 1924, 2016. Folosit cu permisiune.

Design copertă: Ligonier Creative, Editura MAGNA GRATIA

RESPECTAȚI DREPTURILE DE AUTOR!

Este interzis în mod expres:

imprimarea cărții indiferent de modalitatea de folosire, indiferent de scop și de modalitatea de imprimare, inclusiv imprimarea profesională (la tipografie, indiferent dacă produsul este comercializat sau nu);

stocarea fișierelor oricărei cărți pe bloguri, pagini de internet, portaluri sau transmiterea pe cale electronică, altfel decât a link-urilor către website-ul MAGNA GRATIA.

copierea și republicarea a peste 250 de semne/publicație pe alte portaluri, pagini de internet, bloguri, în publicații tipărite sau în predici, prezentări, conferințe etc.

producția și/sau distribuția de opere derivate (ex. audiobook, clipuri video, videoblog, broșuri, alte publicații etc.) care conțin, parțial sau integral, material din această publicație, indiferent dacă opera derivată este comercializată sau nu.

Citiți politica integrală de copyright la adresa: magnagratia.org/copyright.html

Editura MAGNA GRATIA
Str. Liliacului nr.26,
Dascălu-Ilfov 077075
Email: contact@magnagratia.org
Internet: www.magnagratia.org

CUPRINS

Capitolul 1. Introducere în înțelepciune	7
Capitolul 2. Natura înțelepciunii	17
Capitolul 3. Psalmii	25
Capitolul 4. Proverbele	33
Capitolul 5. Eclesiastul, Iov și Cântarea Cântărilor	43
Despre autor	53

Capitolul 1

INTRODUCERE ÎN ÎNȚELEPCIUNE

În facultate am studiat disciplina academică a filozofiei. În prima zi, chiar de la primul curs de filozofie, profesorul a scris pe tablă cuvântul *filozofie*. Apoi ne-a vorbit despre etimologia lui. Termenul *filozofie* provine din limba greacă și, evident, grecii sunt considerați în mod uzual părinții întemeietori ai filozofiei occidentale – plecând de la filozofii pre-socratici, apoi la Socrate însuși și urmași de Platon, Aristotel și alții.

Termenul *filozofie* combină două cuvinte importante din greacă: prima parte a lui provine din termenul *phileō* din greacă, având sensul de „a iubi”. În limba engleză, acest termen ne este familiar, pentru că noi toți știm ce înseamnă orașul Philadelphia – orașul dragostei frățești.

Unii ar putea fi familiarizați cu acest cuvânt și din conversația dintre Isus și Petru din Ioan 21, unde Isus îl întreabă pe Petru de câteva ori, „Mă iubești?” (v. 15-17). În acest dialog, Noul Testament folosește două cuvinte care sunt traduse prin *dragoste*. Primul termen este *agapē*, cu sensul de dragoste spirituală, culmea dragostei, felul de dragoste pe

care Dumnezeu o toarnă în inimile noastre prin Duhul Sfânt. Apoi este termenul *philia*, care face referire la dragostea și afecțiunea frățească. Acesta este termenul care se regăsește și în cuvântul *filozofie*.

A doua parte a cuvântului *filozofie* provine dintr-un alt termen din limba greacă, *sophia*, care se traduce prin „înțelepciune”. Când combini aceste cuvinte, *philia* și *sophia*, sensul simplu al termenului *filozofie* este „dragostea de înțelepciune”. Acest lucru m-a intrigat ca student, încă de la prima oră de filozofie, pentru că, în mod natural, eu îmi închipuiam că, studiind filozofie, aveam să capăt toată înțelepciunea, într-un sens practic.

Cu toate acestea, am descoperit în curând că filozofia greacă, de exemplu, se focaliza pe întrebările grele, abstracte din metafizică (studiul ființei ultime) și epistemologie (studiul proceselor prin care ființele omenеști învață). Este adevărat că, istoric vorbind, în disciplina filozofiei, una dintre subdiviziunile ei este etica – în particular știința eticii normative, care constă din studiul imperativelor, a lucrurilor care definesc cum ar trebui să trăim. Etica normativă a fost o preocupare certă pentru grecii din antichitate.

Socrate era convins de faptul că purtarea adecvată, sau trăirea corectă, este legată strâns de cunoașterea corectă. Altfel spus, pentru ca un om să se poarte într-o manieră curajoasă, el trebuie mai întâi să înțeleagă ce este curajul și ce presupune el. Astfel, Socrate era convins că filozofia nu era

o disciplină izolată, abstractă și nepractică, destinată doar speculației umane, ci avea o legătură foarte strânsă cu trăirea concretă de zi cu zi. El era îngrijorat de decadența din civilizația greacă a vremurilor sale, și vedea că societatea de atunci se afla în plin proces de dezintegrare pentru că își pierduse fundamentul moral.

Este uimitor câte paralele se pot trage între Grecia din vremea lui Socrate și America zilelor noastre. Există atât de multe aspecte care definesc același fel de crize. Dar, în ciuda preocupării lui Socrate cu etica, cercetările lui Platon legate de ideea binelui și cartea lui Aristotel pe tema științei eticii, dacă este să le comparăm cu filozofia de astăzi, nu ar părea decât investigații speculative în metafizică și epistemologie.

Când ajungem la cărțile de înțelepciune ale Vechiului Testament, observăm un accent complet diferit pus pe umblarea după înțelepciune printre evrei, prin comparație cu grecii. Atunci când vorbim despre cărțile de înțelepciune din Vechiul Testament, ne referim la grupul de cărți care cuprinde Psalmii, Proverbele, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor și Iov. Cărțile înțelepciunii au fost tratate ca un fel special de literatură printre evreii din lumea antică. Există diferențe evidente între narațiunea dramatică din cartea Iov, cântarea de dragoste din Cântarea Cântărilor, rugăciunile din Psaltire și aforismele din cartea Proverbe; cu toate acestea, tema unică ce trece ca un fir roșu prin toate aceste cărți este ceea ce noi numim înțelepciune.

Despre filozofia greacă s-a spus cândva că afirmația că există un singur Dumnezeu care este suveran peste întreaga creație ar fi o dezvoltare foarte târzie în cercetarea filozofică printre grecii din antichitate, adică, într-un sens, ea ar fi concluzia filozofiei lor, nu ceva ce s-ar fi manifestat devreme în căutarea lor după adevăr. Prin contrast, pentru evrei, care aveau Sfânta Scriptură, prima propoziție din Vechiul Testament spune: „La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul“ (Gen. 1:1). Pe prima pagină din Geneza nu există nicio încercare de a aduce vreun argument, vreun motiv sau vreo dovadă a existenței lui Dumnezeu. Ea începe pur și simplu cu afirmația despre Dumnezeul care este Dumnezeu peste întreaga creație. Monoteismul nu este finalul cercetării, cum era la greci; el se află la începutul scrierilor sacre ale evreilor.

Unul dintre motivele pentru care evreii nu se simțeau constrânși să vină cu argumente speculative în favoarea existenței lui Dumnezeu este că ei erau convingși că Dumnezeu făcuse deja acest lucru cu suficientă abilitate: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, și întinderea lor vestește lucrarea mâinilor Lui” (Ps. 19:1). Chestiunea care îi preocupa pe evrei nu era *dacă* Dumnezeu există sau nu, ci *cine* este acest Dumnezeu. Care este Numele Lui? Care este natura și care este caracterul Lui? De aceea, întreg Vechiul Testament se concentrează pe descoperirea de Sine a lui Dumnezeu – revelația caracterului, a Persoanei și a naturii Sale față de poporul legământului Lui.

Cărțile pe care le găsim la mijlocul Vechiului Testament, denumite și *cărțile de înțelepciune*, afirmă în repetate rânduri că „frica de Domnul este începutul înțelepciunii” (Ps. 111:10; cf. Prov. 1:7; 9:10). Pentru evreu, înțelepciunea însemna o înțelegere, practic vorbind, a felului de a trăi o viață plăcută înaintea lui Dumnezeu. Ea avea umblare după evlavie ce constituia preocuparea centrală a autorilor cărților ebraice de înțelepciune. Iar ei spun încă de la început că acea condiție absolută, fundamentală și necesară ca vreun om să aibă adevărata înțelepciune este să aibă și să cultive mai înainte de toate o frică de Domnul.

Această frică nu este groaza unui întemnițat dintr-o bără de concentrare, groază pe care o trăiește de fiecare dată când aude pașii celui care îl torturează. Martin Luther spus că este frica unui copil de părintele lui. Este frica unui copil uimit de tatăl lui, care nu ar vrea să facă niciun lucru care să îl supere pe tata și care să afecteze cu ceva relația lor de dragoste. Această frică constă din reverență, uimire și respect. Când autorii cărților de înțelepciune spun că frica de Domnul este începutul înțelepciunii, ei spun că, dacă vrem să căpătăm înțelepciunea reală, punctul absolut și esențial de la care trebuie să plecăm și de unde ne continuăm căutarea ține de o atitudine de reverență și adorare față de Dumnezeu.

Prin contrast, David ne spune că „Nebunul zice în inima lui: „Nu este Dumnezeu!”” (Ps. 14:1). Înțelepciunea este pusă constant în contrast cu nebunia. Trebuie să înțelegem că, în

literatura ebraică, termenul *nebun* sau *prost* nu se referă la cineva căruia îi lipsește inteligența. Pentru un evreu, a fi nebun nu însemna în mod necesar să fii prost – adică cineva putea fi erudit, cu educație aleasă, și totuși să fie numit nebun. Una dintre cele mai aspre judecăți care ar putea ieși din gura lui Hristos este să fii numit nebun. El chiar a spus o pildă a unui bogat nebun, care se bucura de mari bogății și era preocupat de umblarea după bogății, spunând, „îmi voi strica grânarele, și voi zidi altele mai mari” (Luca 12:18). Dar Dumnezeu i-a spus acelui om: „Nebunule! Chiar în noaptea aceasta ți se va cere înapoi sufletul” (v. 20).

Așa cum ne învață Biblia, a fi numit nebun înseamnă a fi neevlavios sau nereligios. Nebunul este acela care nu are niciun respect sau nicio reverență față de Dumnezeu, iar când cineva nu are în inima lui nicio reverență pentru Dumnezeu sau adorare față de El, viața lui va demonstra inevitabil acest lucru.

Observăm de asemenea că literatura de înțelepciune din Vechiul Testament face o deosebire clară între înțelepciune și cunoaștere. Ele nu sunt unul și același lucru, căci până și cei mai educați și mai sofisticați oameni fac lucruri nebunești. Un om poate avea o cunoaștere vastă, dar să nu aibă înțelepciune. Noi suntem educați uneori astfel încât, deși cunoașterea noastră avansează foarte mult, totuși nu culegem roadele ei în viețile noastre practice.

Comentatorii seculari au spus că societatea și civilizația

din secolul XX sunt caracterizate de o explozie fără precedent a cunoașterii, dar ea a venit împreună cu o perioadă fără precedent de violență și decădere morală. Omenirea și-a împlânzit universul – putem ajunge pe Lună, putem vindeca boli și putem construi computere puternice – dar nu putem să ne ținem în frâu impulsurile propriilor inimi. Am acumulat cunoaștere, dar ne lipsește înțelepciunea. Iar cărțile de înțelepciune din Biblie ne învață că putem avea cunoaștere, și totuși să nu avem niciodată înțelepciune.

Reversul nu este însă posibil – adică nu putem avea înțelepciune fără cunoaștere. Spiritul anti-intelectual din vremurile noastre s-ar bucura să se afirme că nu trebuie să studiem Biblia sau teologia, că tot ce am avea nevoie este o relație personală cu Isus. Dar acea concluzie greșită intră în conflict direct cu ceea ce ne învață cărțile biblice de înțelepciune. Aceste cărți ne spun: capătă cunoașterea, dar mai presus de orice, capătă înțelepciunea. Scopul învățării lucrurilor lui Dumnezeu este acela de a acumula înțelepciune – și nu putem avea înțelepciune fără cunoaștere. Ignoranța duce la nebunie, dar cunoașterea pe care trebuie să o căutăm ca să căpătăm această înțelepciune este mai prețioasă decât mărgăritarele și decât pietrele prețioase, și este cunoașterea lui Dumnezeu.

Autorii cărților biblice de înțelepciune au înțeles acest principiu: nu poate exista înțelepciune umană autentică până nu cunoaștem caracterul lui Dumnezeu. Pentru evrei,

înțelepciunea însemna să trăiești o viață plăcută lui Dumnezeu. Cum putem ști cum să trăim într-un fel plăcut lui Dumnezeu dacă nu Îl cunoaștem pe Dumnezeul înaintea căruia vrem să trăim plăcut? În loc să respingă cunoașterea, cărțile biblice ale înțelepciunii o așază în locul cuvenit. Aceiași fel de gândire se găsește și în Noul Testament, unde citim: „cunoștința îngâmfa, pe când dragostea zidește” (1 Cor. 8:1). Putem avea cunoaștere și să devenim mândri și aroganți din acest motiv, lipsindu-ne dragostea de Dumnezeu. Dar acestea nu sunt lucruri care să se excludă reciproc – ci trebuie să avem cunoaștere și înțelepciune, cunoaștere și dragoste, nu să avem o dragoste ignorantă sau o înțelepciune ignorantă.

Proverbe 8 conține o expresie poetică deosebită despre natura înțelepciunii, ea însăși fiind personificată. Capitolul începe astfel: „Nu strigă înțelepciunea, și nu-și înalță priceperea glasul?” (v. 1). Apoi citim următoarele, în versetele 22-24: „Domnul m-a făcut cea dintâi dintre lucrările Lui, înaintea celor mai vechi lucrări ale Lui. Eu am fost așezată din veșnicie, înainte de orice început, înainte de a fi pământul. Am fost născută când încă nu erau adâncuri, nici izvoare încărcate cu ape”. Iată cum, printr-o exprimare poetică, ni se spune că, înainte ca Dumnezeu să creeze lumea, El a avut din toată veșnicia, în Sine, propria înțelepciune. Primul lucru pe care Dumnezeu l-a exprimat înainte de a Se exprima pe Sine în creație, a fost această înțelepciune veșnică, divină.

În Noul Testament, apostolul Pavel face legătura dintre această înțelepciune și Hristos, care este numit „înțelepciunea lui Dumnezeu” (1 Cor. 1:24). Dacă există o legătură între cărțile de înțelepciune din Vechiul Testament și învățăturile din Noul Testament, ea este că înțelepciunea lui Dumnezeu ne îndreaptă privirile către înțelepciunea absolută a lui Dumnezeu – adică însuși Hristos.

Îți aduci amine de când erai copil, când erai întrebat ce vrei să te faci când vei crește mare? Ce răspundeai? Când eu eram întrebat asta, spuneam că voiam să joc baseball pentru echipa Pittsburgh Pirates. Care era principala ta ambiție sau aspirație din copilărie? Eu rareori am întâlnit pe cineva care să fi răspuns la acea întrebare spunând: „Eu voiam să fiu înțelept”. Noi vrem să fim bogați, să avem succes, să devenim celebri și să ne meargă bine. Noi nu trăim într-o vreme în care să se pună mare preț pe înțelepciune. Dar în Israelul din Vechiul Testament, viața era grea și părea crudă. Simpla supraviețuire îți cerea să ai o anumită doză de înțelepciune. Solomon, de exemplu, a fost atât de vestit pentru înțelepciunea lui, încât până și regina din Șeba a călătorit în Israel ca să învețe din înțelepciunea lui. Azi, însă, noi nu suntem dispuși nici măcar să trecem strada ca să căpătăm înțelepciune. Noi neglijăm Cuvântul lui Dumnezeu, care este manualul suprem ce conține toată înțelepciunea. Din cauza aceasta, am devenit nebuni

Capitolul 2

NATURA ÎNȚELEPCIUNII

Mie mi se pare întotdeauna deranjat să îi aud pe oameni spunând, „Mi-ar plăcea să citesc Biblia, dar de fiecare dată când încerc, pur și simplu nu o înțeleg. Mi se pare prea grea pentru mine”. În mare parte, Biblia nu este scrisă într-un limbaj tehnic sau filozofic care să necesite să faci o facultate ca să o înțelegi. În fapt, unul dintre marile principii ale Reformei a fost cel al clarității elementare a Scripturii. Altfel spus, mesajul ei central este atât de clar și simplu prezentat în multe locuri, încât până și un copil poate înțelege ceea ce este nevoie să știe ca să aibă credința și să trăiască în prezența lui Dumnezeu.

În același timp, trebuie să recunoaștem că nu toată Scriptura este la fel de clară. Există anumite părți ale ei care sunt foarte dificil de înțeles, și ne poate fi util să învățăm cum să recunoaștem anumite forme și moduri de exprimare din Scriptură, ca să fim în măsură să înțelegem mai ușor ideea ce ne este transmisă în acele pasaje. Biblia nu este doar o narațiune. Ea conține elemente narrative istorice, poezii, pilde, epistole și pasaje sau cărți care conțin elemente simbolice intens imaginative (părți denumite apocaliptice, cum sunt Apocalipsa sau Daniel). Aceste diferite stiluri sau forme

literare ale Scripturii necesită folosirea anumitor reguli elementare de interpretare ca să le putem înțelege corect.

Aici ne vom concentra pe cărțile de înțelepciune, care se exprimă în mare măsură prin genul liric. Noi suntem familiarizați în propria limbă și cultură cu poezia. Și avem diferite feluri de poezii: poeme scurte, poeme lungi, poeme epice etc. Avem poezii cu rimă și fără rimă. Una dintre trăsăturile clasice ale genului nostru liric – și ale operelor lirice din întreaga lume – este structura metrică. Într-un vers există mai multe accente, la fel ca într-o piesă muzicală. Aproape ai putea spune că există o cadență anume, în care silabele sunt aranjate în așa fel încât accentul este pus într-o manieră proporționată matematic.

Totuși, evreii aveau o altă tehnică pe care o foloseau în lucrările lirice, una foarte deosebită. Este important să înțelegem care este această tehnică și cum să o recunoaștem, pentru că ea este aproape ca o cheie care descuie comori ascunse din peștera Sfintei Scripturi. Acea tehnică sau artificiu literar este denumit *parallelism*. Așa cum înțelegem din matematică, lucrurile paralele merg alături în aceeași direcție. În cărțile biblice ale înțelepciunii există diferite feluri de paralelisme, și este important să observăm că ele nu se găsesc doar în cărțile pe care le denumim astfel. Ele se găsesc peste tot în Scriptură, inclusiv în profețiile lui Isaia și chiar în învățăturile lui Isus din Noul Testament.

Deși există mai multe feluri de paralelism, în Scriptură

vedem trei feluri principale, în special în cărțile de înțelepciune. Primul este *paralelismul sinonimic*. El poate fi observat când aceeași idee este exprimată în două versuri consecutive, dar cuvintele folosite sunt diferite. Cu alte cuvinte, autorul folosește cuvinte diferite pentru a spune același lucru.

Unul dintre exemplele cele mai cunoscute ale acestui tip de paralelism se găsește în binecuvântarea lui Aaron: „Domnul să te binecuvânteze și să te păzească! Domnul să facă să lumineze Fața Lui peste tine, și să Se îndure de tine! Domnul să-Și înalțe Fața peste tine, și să-ți dea pacea!” (Num. 6:24-26). În acest exemplu există trei versuri, și fiecare conține câte două idei. Primul vers spune, „Domnul să te binecuvânteze și să te păzească!” Următorul vers are același cuplet, doar că folosește cuvinte diferite. Prima parte, „Domnul să facă să lumineze Fața Lui peste tine”, are același sens cu „Domnul să te binecuvânteze”. Partea a doua, „și să Se îndure de tine”, înseamnă, în esență, același lucru cu „și să te păzească”. Versul final, „Domnul să-Și înalțe Fața peste tine, și să-ți dea pacea”, reiterează ceea ce spun primul și al doilea vers. Ele sunt toate sinonime.

De ce este important să recunoaștem acest tip de paralelism când îl vedem? Pentru că uneori, când citim Scriptura, putem să înțelegem sensul unui vers, dar să nu ne fie clar sensul următorului vers (sau, dacă textul nostru conține mai multe versuri cu paralelism, sensul versului al treilea). Dacă înțelegem măcar sensul unuia dintre versuri și ne dăm

seama că în textul nostru se folosește acest paralelism, avem cheia care ne deschide ușa către sensul întregului pasaj. Dacă ne este clar sensul unui vers, atunci știm că versurile dificil de înțeles au, în esență, același sens, doar că folosesc cuvinte diferite.

Gândește-te la Rugăciunea Domnului. Când Isus i-a învățat pe ucenicii Lui cum să se roage, El a spus următorul lucru: „și nu ne duce în ispită, ci izbăvește-ne de cel rău” (Matei 6:13). Acest lucru poate fi aducător de confuzie pentru mulți oameni, pentru că noi știm următorul adevăr din Epistola lui Iacov: „Nimeni, când este ispitit, să nu zică: ‚Sunt ispitit de Dumnezeu’. Căci Dumnezeu nu poate fi ispitit ca să facă rău, și El însuși nu ispitește pe nimeni” (1:13). Dumnezeu nu ispitește pe nimeni în sensul atragerii sau stârnirii aceluia om să păcătuiască. Așa ceva ar păta sfințenia lui Dumnezeu. Dacă Biblia repudiază o astfel de idee, de ce să spună Isus, „nu ne duce în ispită”?

Această aparentă contradicție este clarificată când citim următorul vers din Rugăciunea Domnului, care amplifică cererea „nu ne duce în ispită”, spunând „ci ne izbăvește de cel rău” (Matei 6:13). Termenul folosit cel mai frecvent în greacă și care face referire la rău este *ponēros*. Când Biblia folosește în sens abstract acest termen, el apare la genul neutru, *ponēron*. Dar în Rugăciunea Domnului, când Isus spune „ci ne izbăvește de cel rău”, El nu folosește forma ter-

menului la genul neutru, *ponēros*, ci folosește forma masculină și îi atașează și un articol hotărât. *Ponēros* este un termen folosit frecvent în Scriptură pentru a-l desemna pe Satana.

În decursul vieții Sale pământești, Isus a fost dus de Du-hul Sfânt în pustie ca să fie testat (Matei 4:1-11). Isus era izolat și a fost atacat cu de Satana cu toată puterea lui. *Ponēros* a venit să-L atace, dar misiunea Lui era să treacă tes-tul, să-l învingă pe Satana și să câștige victoria – nu pentru Sine, ci pentru cei pentru care avea să moară, ca să-i răscum-pere. În Rugăciunea Domnului, Isus spune în esență: „Tatăl Meu M-a supus testului. Tatăl Mi-a cerut să merg și să lupt timp de 40 de zile și 40 de nopți cu atacul neînfrânat al Sa-tanei. Când vă rugați, rugați-vă să fiți scutiți de așa ceva”. A-I cere Tatălui să nu ne ducă în ispită înseamnă a spune: „Tată, nu mă trimite în locul testării sau nu-mi cere să fiu nevoit să trec prin acel fel de dificultate, ci scapă-mă de *ponēros*, cel rău”. Dacă nu am identifica prezența paralelis-mului din acest text, am rata tot acest sens.

Un alt fel de paralelism, unul chiar mai des folosit, este *paralelismul antonimic*. Când ne este dată o teză sau când se postulează ceva, gândirea care provoacă, intră în contrast sau respinge acea teză sau afirmație este denumită *antiteză* – ea este contrară tezei originale. Acest fel de paralelism apare când afir-mațiile sunt formulate împreună, dar ele sunt în contrast una cu alta. Același mesaj este comunicat în paralelismul antonimic cum este comunicat în paralelismul sinonimic. Diferența

este că forma poetică a paralelismului antonimic prezintă ideea în termenii unei afirmații pozitive, urmată de o respingere ca o negație.

De exemplu, Proverbe 10:1 spune: „Un fiu înțelept este bucuria tatălui, dar un fiu nebun este mâhnirea mamei sale“. Aici avem de-a face cu o antiteză sau un contrast. Un fiu înțelept îi aduce părintelui lui bucurie și fericire, dar fiul nebun îi aduce mâhnire. Versetul 2 conține un alt exemplu de paralelism antonimic: „Comorile câștigate pe nedrept nu folosesc, dar neprihănirea izbăvește de la moarte“. Ai observat contrastul? Versetul 3 conține un alt exemplu: „Domnul nu lăsa pe cel neprihănit să sufere de foame, dar îndepărtează pofta celor răi“. Psalmul 1 ne oferă un alt exemplu de paralelism antonimic punându-i în contrast pe omul evlavios, care este ca un pom sădit lângă râurile de apă și care rodește, și pe omul rău, care este ca pleava pe care o zboară vântul.

Proverbe 11:1 spune: „Cumpăna înșelătoare Îi este urâtă Domnului, dar cântărea dreaptă Îi este plăcută“. Înțelepciunea lui Dumnezeu din Proverbe nu constă doar din niște zicători drăguțe. În cartea Proverbelor învățăm principii ale neprihănirii și dreptății care afectează inclusiv felul cum facem afaceri. Aici avem un avertisment împotriva folosirii măsurilor nedrepte, așa încât să nu ajungem să îl înșelăm pe aproapele, ci să îl tratăm cu onestitate.

Un pasaj biblic pe care mulți oameni l-au considerat derutant, în special în traducerile mai vechi, este Isaia 45:7,

care spune: „Eu întocmesc lumina și fac întunericul, Eu dau propășirea și aduc restriștea, Eu, Domnul, fac toate aceste lucruri”. Acest pasaj ar putea părea ca și cum ne-ar spune că Dumnezeu ar fi autorul răului, că El ar crea răul. Dacă ar fi adevărat, Dumnezeu ar deveni rău. Totuși, în ebraică există opt cuvinte diferite care pot fi traduse prin „rău”. Dacă citim cu atenție, putem identifica folosirea paralelismului antonimic în acest pasaj. Prima linie este: „Eu întocmesc lumina și fac întunericul”. Lumina și întunericul sunt puse în contrast reciproc. Următoarea afirmație spune: „Eu dau propășirea și aduc restriștea”. Un alt fel de a exprima același adevăr ar fi: „Eu aduc prosperitatea și tot Eu aduc judecata”. Acest pasaj nu are nimic de-a face cu ideea că Dumnezeu ar face ceva rău din punct de vedere moral, iar acest lucru reiese foarte clar dacă identificăm prezența paralelismului antonimic în acest text.

Un ultim exemplu de paralelism antonimic se găsește în Proverbe 28:1, care spune: „Cel rău fuge fără să fie urmărit, dar cel neprihănit îndrăznește ca un leu tânăr”. Scriptura îl pune adesea în contrast pe omul înțelept cu cel nebun, pe cel neprihănit cu cel neevlavios, iar diferența este ilustrată prin imagini izbitoare. Cel rău fuge când nu-l urmărește nimeni. El tremură la foșnetul unei frunze. Iată ceva caracteristic vieții acelor care au o conștiință vinovată. Dar cel neprihănit – cel care este eliberat de o conștiință care îl paralizază și îl înspăimântă – este curajos ca leul. Acesta este un contrast uimitor.

A treia formă de paralelism este *paralelismul sintetic*, care conține o construcție de la un nivel la altul. De exemplu, Proverbe 6:16–19 spune: „Șase lucruri urăște Domnul, și chiar șapte Îi sunt urâte: ochii trufași, limba mincinoasă, mâinile... care varsă sânge nevinovat, inima care urzește planuri nelegiuite, picioarele care aleargă repede la rău, martorul mincinos, care spune minciuni, și cel ce stârnește certuri între frați”. Acest pasaj este construit într-un crescendo pe măsură ce enumeră păcate specifice pe care Dumnezeu le urăște.

Pe măsură ce ne uităm după aceste forme de paralelism când citim Scriptura, vom găsi cheile care deschid o vistierie. Atunci când observăm paralelismele sinonimic, antonimic și sintetic în cărțile biblice de înțelepciune, vom înțelege mult mai bine Cuvântul scris al lui Dumnezeu.

Capitolul 3

PSALMII

Când ne gândim la anii noștri de școală, majoritatea avem un profesor favorit care ne vine în minte. Profesorul meu favorit a fost Dr. John Gerstner, care mi-a fost profesor la seminar. M-am hrănit cu drag din tot ceea ce el a scris și am ascultat la sute de ore din lecțiile sale. Un lucru pe care l-am observat pe când ascultam atent la el era că el își formula argumentele cu atenție și bine planificate, puteam să mă gândesc împreună cu el și să știu dinainte ce avea să spună – puteam anticipa nu doar ideea generală, ci chiar cuvintele pe care avea să le folosească. Poate că și tu ai avut o astfel de experiență cu oamenii care ți-au fost foarte cunoscuți. Aproape că îi poți să le finalizezi propozițiile.

Un alt lucru pe care l-am descoperit în toți acei ani în care l-am ascultat este că au existat momente când eram absolut sigur de ce avea să spună, dar apoi mă trezeam că spune ceva total neașteptat. Același lucru se petrece cu noi câteodată când citim Noul Testament și când ascultăm la învățăturile lui Isus, Mentorul nostru suprem. Noi citim repetat Evangheliile și începem să înțelegem felul cum Isus gândea. La urma urmei, țelul nostru este să avem gândul lui Hristos. Noi ar trebui nu doar să gândim ca El în felul în

care El a gândit, ci și să fim în stare să anticipăm ceea ce Domnul nostru ar spune în orice circumstanță.

Totuși, există un loc din Noul Testament care mă surprinde foarte des. Ucenicii vin la Isus după ce au văzut puterea manifestată în El. Ei văd pasiunea extraordinară și nivelul comuniunii pe care El o avea cu Tatăl în rugăciunile Sale, așa că ucenicii au făcut legătura între cele două. Ei au concluzionat că trebuie să existe o legătură între rugăciunea Lui cu putere și manifestarea puterii în lucrarea Sa. De aceea, când ei au venit la El, nu I-au spus, „Doamne, învață-ne cum să mergem pe apă”, nici „Învață-ne să transformăm apa în vin”. Ei au vrut să meargă la sursă, așa că cererea lor a fost următoarea: „Doamne, învață-ne cum să ne rugăm”.

Gândește-te la acest lucru pentru o clipă. Ce te-ai aștepta să le răspundă Isus? Chiar dacă am citit acest pasaj de numeroase ori, și chiar dacă știu ce urmează în el, eu sunt mereu surprins de răspunsul lui Isus. El spune: „Iată dar cum trebuie să vă rugați: ,Tatăl nostru care ești în ceruri! Sfințească-se Numele Tău” (Matei 6:9). Apoi le dă ucenicilor modelul de rugăciune. Departe de mine să Îl critic pe Domnul pentru răspunsul dat ucenicilor Lui, dar acest răspuns mă surprinde. Iată ce m-aș fi așteptat eu ca Isus să le răspundă ucenicilor în acel moment: „Dacă vreți să învățați să vă rugați, cufundați-vă în studiul Psalmilor din Vechiul Testament”. Dacă mi-ai cere, „învață-mă să mă rog”, răspunsul pe care ți l-aș da ar fi acesta: „Dacă vrei cu adevărat să înveți

cum să te rogi, petrece multe ore în cartea Psalmilor”.

În anii 1960, ceva unic în istoria creștinismului a izbucnit în Statele Unite: mișcarea carismatică. Înainte de anii 60, mișcarea fusese limitată la câteva denominații neînsemnate, dar dintr-o dată s-a observat o explozie a interesului față de darurile Duhului Sfânt. Această mișcare a pătruns adânc în Biserica Romano-Catolică și în principalele denominații protestante, devenind un fenomen istoric. În esența interesului carismatic la acea vreme era experiența *glossolalia* – vorbirea și rugăciunea în limbi.

În acea perioadă au venit la mine mulți oameni care căutau foarte mult să capete abilitatea de a se ruga în limbi. În discuțiile cu ei, eu puneam frecvent această întrebare: „Vrei să te poți ruga în limbi?” Și evident că primeam același răspuns de fiecare dată. Oamenii îmi ziceau: „Vreau ceva care să îmi îmbogățească viața de rugăciune. Când sunt pe genunchi, mă simt atât de inadecvat, atât de incapabil să exprim ceea ce simt în adâncul sufletului meu. Ar fi minunat dacă aș putea primi ceva din mijloacele inspirate de Duhul Sfânt ca să comunic cu Dumnezeu”. Acești oameni aveau o dorință profundă de a trece la un alt nivel al comunicării cu Dumnezeu, astfel că mulți dintre prietenii mei au devenit foarte mult interesați de mișcarea carismatică. Noi ne dorim să avem cuvinte pe buzele noastre, astfel încât să exprimăm ceea ce simțim cu adevărat despre Dumnezeu.

Există diferite feluri de rugăciune, precum mulțumirea,

mărturisirea, cererea și adorarea, iar vocabularul nostru de regulă se simte neputincios cel mai des în domeniul adorării. În secolul al XVI-lea, Jean Calvin a scris un răspuns față de cei care se plâneau de învățătura lui (și în special de doctrina providenței). În răspunsul lui, Calvin a folosit repetat o expresie. El a spus ceva de genul: „De ce vă plângeți de căile de nepătruns ale Dumnezeului nostru adorabil?” Ceea ce m-a uimit a fost cât de des a folosit Calvin expresia „Dumnezeu nostru adorabil”. Noi avem tendința de a să folosim termenul *adorabil* ca pe un sinonim pentru *drăguț*, dar, asemenea multor altor reformatori, Calvin a încercat să surprindă sensul profund al adorării pe care ar trebui să îl simțim față de măreția și strălucirea lui Dumnezeu. Dacă există ceva ce lipsește clar din mișcarea evanghelică modernă, este această preocupare pentru adorarea măreției lui Dumnezeu. Noi suntem deficitari în felul în care înțelegem caracterul lui Dumnezeu.

Ce are aceasta în comun cu literatura biblică de înțelepciune? Adu-ți aminte că aceste cărți ne sunt date ca să ne învețe cum să avem vieți plăcute înaintea lui Dumnezeu. Psalmii ar putea să nu ne ofere sfaturi și călăuzire practică la fel cum o face cartea Proverbelor, dar ei ne ajută să trăim vieți care Îl glorifică pe Dumnezeu. Cartea Psalmilor este alcătuită din diferite tipuri de rugăciuni și imnuri, iar în esența ei se găsește o atitudine de adorare. Motivul pentru care îi îndemn pe oameni să se cufunde în Psalmi dacă vor să știe

cum să se roage este că, în cartea Psalmilor, avem rugăciuni inspirate divin.

În Romani, Pavel spune că, atunci când venim în rugăciune înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu Duhul Sfânt lucrează ajutându-ne să ne exprimăm gândurile înaintea Lui. El mijlocește pentru noi cu suspine negrăite. Dar în Psalmi, noi avem rugăciuni inspirate de Dumnezeu: rugăciuni de cerere, rugăciuni de celebrare, rugăciuni de mărturisire și, mai presus de orice, rugăciuni de adorare. Când David a venit înaintea lui Dumnezeu în rugăciune de adorare, el nu a fost incoerent. Duhul Sfânt știe cum ar trebui să ne rugăm, și El ne ajută să ne exprimăm în rugăciune înaintea lui Dumnezeu.

În Psalmul 8, David se roagă în felul următor:

Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este Numele Tău pe tot pământul! Slava Ta se înalță mai pe sus de ceruri. Din gura copiilor și a celor ce sug la țâță, Ți-ai scos o întăritură de apărare împotriva potrivnicilor tăi, ca să îi astupi gura vrăjmașului și a omului cu dor de răzbunare. Când privesc cerurile – lucrarea mâinilor Tale – luna și stelele pe care le-ai făcut, îmi zic: „Ce este omul, ca să Te gândești la el? Și fiul omului, ca să-l bagi în seamă? L-ai făcut cu puțin mai pe jos decât Dumnezeu, și l-ai încununat cu slavă și cu cinste. I-ai dat stăpânire peste lucrurile mâinilor Tale, toate le-ai pus sub picioarele lui: oile și boii laolaltă, fiarele câmpului, păsările cerului și peștii mării,

tot ce străbate cărările mărilor. Doamne, Dumnezeuul nostru, cât de minunat este Numele Tău pe tot pământul!

Sub supervizarea lui Dumnezeu Duhul Sfânt, David își revarsă sufletul în adorarea și înălțarea măreției lui Dumnezeu. Oare n-ar trebui ca noi toți să ne rugăm așa? În scrierile marilor sfinți din toate veacurile – chiar dacă scrierile lor nu sunt inspirate de Duhul Sfânt, cum este cartea Psalmilor – găsim un model asemănător de exprimare a unei atitudini de reverență, uimire și adorare față de Dumnezeu. Un istoric a subliniat că, de fiecare dată când vedem în istoria bisericii o trezire importantă a poporului lui Dumnezeu, se poate vedea și un interes proaspăt față de cartea Psalmilor, pentru că există ceva în Psaltire care atrage sufletul la închinare. Nu poate exista vreo trezire autentică dacă nu este însoțită de un simțământ mai crescut al închinării în poporul lui Dumnezeu. Cartea Psalmilor ne oferă închinare nediluată – închinarea despre care știm că este plăcută lui Dumnezeu, pentru că ea ne este dată prin înțelepciunea și inspirația Lui.

Unul dintre lucrurile cele mai dificile este să ne exprimăm întristarea atunci când suntem profund răniți sau îndurerăți. Când cineva moare, mulți oameni se zbat să știe ce anume să le spună rudelor celui decedat. Ei se simt nepotriviți ca să își exprime compasiunea, durerea sau întristarea. Le este teamă ca nu cumva cuvintele pe care le folosesc să pară seci și stereotipe. Dar noi avem cuvinte care să ne călăuzească ce să spunem în astfel de momente, și le găsim în

cartea Psalmilor.

Aici găsim nu doar psalmi de adorare, ci și psalmi care sunt expresia inimii zdrobite a păcătosului care vine cu întristare profundă înaintea lui Dumnezeu. David a știut nu doar să Îl laude pe Dumnezeu, ci și cum să se pocăiască și să își mărturisească păcatele înaintea Lui. El a știut cum să își exprime durerea și întristarea: „Nu mai pot gemând! În fiecare noapte îmi stropesc așternutul, și-mi scald patul în lacrimi” (Ps. 6:6). Deși rugăciunile din cartea Psalmilor celebrează multe lucruri mărețe despre Dumnezeu, ele nu sunt predici despre El, ci mai degrabă rugăciuni care Îi sunt aduse.

Adevărata rugăciune vine din inimă. Ea nu este doar o mână de fraze sau propoziții atent formulate. Rugăciunea este un moment în care sufletul se înmoaie și Îi vorbește direct lui Dumnezeu. Când îi auzim pe alții rugându-se astfel, aproape că simțim că le deranjăm intimitatea.

Așadar, ar trebui să citim Psalmii nu doar pentru a căpăta un vocabular mai bun și să devenim mai coerenți în rugăciunile noastre, ci și pentru a ne însuși duhul de rugăciune. Acest duh de rugăciune se găsește acolo, în inima frântă a lui David. El este acolo în celebrarea bucurioasă a poporului lui Dumnezeu, când el sărbătorește eliberarea. Este acolo chiar și în cei mai problematici psalmi, cei așa-zii de imprecăție, în care psalmistul cheamă mânia lui Dumnezeu asupra dușmanilor lui.

În Psalmul 139:21-22, David face o afirmație pe care ne este greu să o înțelegem. El spune: „Să nu îi urăsc eu, Doamne, pe cei ce Te urăsc, și să nu-mi fie scârbă de cei ce se ridică împotriva Ta? Da, îi urăsc cu o ură desăvârșită; îi privesc ca pe vrăjmași ai mei”. Dacă Isus ne cheamă să ne iubim vrăjmașii, cum se poate ca David să urască vrăjmașii lui Dumnezeu cu o ură desăvârșită? Care este natura acestei uri? Oare ura desăvârșită înseamnă ură totală, neafectată de dragoste? Dacă așa ar sta lucrurile, atunci Duhul Sfânt ne-ar informa despre un păcat al lui David în aceste versete.

Sau David vrea să spună că există un fel de antipatie legitimă față de vrăjmașii Împărăției lui Dumnezeu? Noi suntem chemați să ne rugăm pentru binele tuturor, inclusiv al vrăjmașilor noștri. În același timp, noi ne rugăm pentru învingerea dușmanilor lui Dumnezeu. De exemplu, cineva se putea ruga pentru sufletul lui Adolf Hitler, rugându-se în același timp ca el să fie oprit din nebunia minții lui. Dar noi vedem inima lui Dumnezeu chiar și în aceste rugăciuni de judecată și mânie.

Noi privim cartea Psalmilor ca pe modelul nostru de înțelegere în rugăciune. Cufundându-ne zilnic în Psalmi, conținutul literar sacru bogat în rugăciune și adorare din ei va începe să curgă prin fibra vieților noastre.

Capitolul 4

PROVERBELE

Orice societate își are colecția unică de înțelepciune acumulată de-a lungul secolelor. Aceste gânduri ale celor înțelepți sunt de regulă păstrate sub forma proverbelor. În cultura americană, noi avem lucrarea *Poor Richard's Almanack*, realizată de Benjamin Franklin, lucrare care conține o visterie de înțelepciune condensată în fraze scurte pe care le denumim proverbe [sau zicători, n.tr.]. Multe dintre aceste zicători au fost păstrate până azi, cum ar fi „Timpul pierdut nu mai poate fi găsit niciodată” sau „Cine se trezește de dimineață, departe ajunge”.

Pe când eram copil, n-am înțeles proverbul „un bănuț economisit este un bănuț câștigat”. Doar mai târziu în viață – când am învățat de legea dobânzii cumulative – am început și eu să înțeleg acel proverb. În fapt, îmi amintesc că m-am dus cândva la frizerie, iar femeia care mă tunde a început să îmi vorbească despre loterie. Mi-a spus că ea cumpăra în fiecare zi bilete la loterie, și nu s-a ascuns să îmi spună și cât o costa. Am fost uimit de câți bani cheltuia acea femeie pe acele bilete.

Ea m-a întrebat apoi dacă eu joc la loterie și, când i-am

răspuns că nu, m-a întrebat de ce. I-am spus atunci: „Pentru că nu-mi permit”. Ea credea că eu glumeam, așa că, în timp ce ea mă tunde, eu am luat un creion și o hârtie și am făcut câteva calcule simple. Când am încheiat, m-am îndreptat către ea și i-am spus: „Vreau să-ți pun o întrebare. Să zicem că-ți dau acum un cec de 60.000 de dolari. Ai lua acești bani și i-ai cheltui pe bilete la loterie?” Femeia a răspuns: „Nu, evident că nu. Sunt o mulțime de lucruri pe care le-aș putea face cu acei bani”. „Ei bine”, i-am replicat eu, „am făcut aceste calcule luând în considerare chiar banii pe care tu îi cheltui în fiecare zi pe bilete la loterie, și i-am însumat pe o perioadă de 20 de ani. Dacă investești acești bani cu o rată rezonabilă a dobânzii, după 20 de ani ai strânge 60.000 de dolari”. Frizeriței nu-i venea să creadă. Ea încă nu învățase că un bănuț economisit este un bănuț câștigat. Omul înțelept este cel care câștigă dobândă cu banii lui, nu cel care plătește dobândă.

Cum să tratăm cartea Proverbelor din Biblie? Cum funcționează proverbele, mai ales când le găsim în cărțile biblice de înțelepciune, în Vechiul Testament? Dacă fiecare cultură își are colecția de zicători care surprinde și păstrează gândurile înțelepte de-a lungul secolelor, ce anume face cartea Proverbelor din Vechiul Testament să fie diferită de toate celelalte colecții de proverbe? Diferența este că acestea sunt inspirate de Dumnezeu. Ele își au originea în gândul lui Dumnezeu și reflectă înțelepciunea Lui divină, supranaturală – nu doar gândurile oamenilor iscusiți din această lume.

Deoarece proverbele biblice sunt inspirate, unii oameni fac greșeală să presupună că un proverb este ca o lege – adică ei cred că el impune o obligație universală. Drept rezultat, ei tratează proverbele de parcă ar fi o listă de porunci divine. Această abordare conduce însă la probleme, pentru că nu aceasta este funcția unui proverb și nu aceasta este forma în care ni s-a dat cartea Proverbelor. Chiar dacă proverbele inspirate divin reflectă ceea ce noi am denumi truisme sau idei adevărate *în general*, aplicându-se la multe situații concrete din viață, ele nu se aplică în *toate* circumstanțele.

De exemplu, să luăm proverbul din cultura americană care spune „uite-te pe unde calci”. Acesta este un gând bun și un truism prețios, pe care este bine să îl ții minte în viață. Dar noi mai avem un proverb, care spune, „cine stă prea mult pe gânduri, pierde”. Dacă am încerca să aplicăm simultan aceste două proverbe în fiecare circumstanță din viață, nu ne-am alege decât cu multă confuzie.

Îmi aduc aminte când eram adolescent și dormeam cândva cu prietenii într-un cort, pe timpul verii. Era ora 2 dimineața și nu puteam dormi. Pentru că nu eram acasă cu părinții, am început să hoinăresc pe străzile din oraș. Nu făceam nimic ilegal, ci doar umblam de colo-colo pe străzi. Am văzut apoi o mașină venind spre mine pe stradă, și am recunoscut-o imediat – era mașina poliției. Ultimul lucru pe care mi-l doream atunci era să mă oprească ofițerul de poliție și să îmi spună: „Ce faci la ora 2 dimineața de umbli prin

oraș? Părinții tăi știu că ești aici?” De aceea, am reacționat instinctual și am rupt-o la fugă.

Mașina s-a oprit și am auzit cum s-a deschis o ușă. Ofițerul de poliție s-a dat jos din mașină și a început să alerge după mine și să strige la mine. El mă urmărea cu toată viteza, iar eu alergam cât de repede puteam, încercând să măresc distanța dintre noi. Am trecut prin curtea cuiva și, la un moment dat, am ajuns la un gard foarte înalt. Nu știam ce se afla dincolo de gard, și mă gândeam că puteam să cad în cine știe de groapă. Dar știam ce venea în urma mea – căci polițistul venea pe cât de repede putea – și n-am mai avut posibilitatea să mă uit înainte de a sări peste gard. Tot ce știam era că cine stă prea mult pe gânduri, pierde, și, dacă mă opream, polițistul m-ar fi prins. Așa că am continuat să alerg, am sărit gardul și am aterizat în groapa de nisip a copiilor din curtea cuiva.

Căderea a făcut mult zgomot, așa că luminile s-au aprins imediat. Draperiile s-au ridicat și ferestrele s-au deschis. M-am ridicat din acea groapă și am continuat să alerg. Polițistul nu a reușit să mă prindă. Am învățat în acea situație înțelepciunea de a nu sta pe gânduri. Aceea era o situație de viață când nu îmi permiteam să ezit. În același timp, am învățat cât de periculos este să nu te uiți bine pe unde o iei.

Această situație ilustrează ideea că, în multe circumstanțe și situații din viață, înțelepciunea dictează să cercetăm atent încotro ne îndreptăm următorii pași, așa încât să nu

mergem înainte orbește. În același timp, nu putem fi paralizați de judecățile, analiza și evaluările din mințile noastre până acolo încât să ratăm oportunitățile care ni se ivesc în viață. Iată ce este surprins în ideea proverbului „cine stă prea mult pe gânduri, pierde”.

Teologic vorbind, nu este ceva plictisitor să găsești în înțelepciunea populară proverbe care se contrazic în sfaturile pe care ni le dau. Dar când le găsim în Biblie, acest lucru poate da naștere întrebării dacă Scriptura este vrednică de încredere. De exemplu, cartea Proverbelor spune, „nu-i răspunde nebunului după nebunia lui, ca să nu semeni și tu cu el” (26:4). Cu toate acestea, chiar următorul verset spune, „răspunde-i însă nebunului după nebunia lui” (v. 5). Această aparentă contradicție pare să ne sară înainte de pe paginile Bibliei. Cum putem să ne însușim această înțelepciune în viețile noastre când un verset ne spune să nu-i răspundem nebunului după nebunia lui, iar următorul ne spune să-i răspundem după nebunia lui? Cum pot fi aceste două afirmații de înțelepciune adevărate?

Această dilemă este asemănătoare conflictului dintre proverbele „uite-te pe unde calci” și „cine stă prea mult pe gânduri, pierde”. Există anumite circumstanțe când n-ar fi înțelept să-i răspundem nebunului după nebunia lui, și există alte circumstanțe când este înțelept să îi răspundem nebunului după nebunia lui. Să luăm exemplul proverbului care spune „nu-i răspunde nebunului după nebunia lui”.

Ideea este că, dacă cineva spune gogomării, în general nu este înțelept să te implici în acel fel de discuție prostească. Dialogul nu va fi roditor, ci o pierdere de vreme, atât pentru nebunul care îl stârnește, cât și pentru nebunul care o alimentează. Noi toți știm că există anumite situații când este mai bine să nu spunem nimic, ca să evităm orice discuție mai profundă cu oamenii care vorbesc într-o manieră prostească.

Dar când este potrivit să-i răspundem nebunului după nebunia lui? Una dintre cele mai eficiente modalități de argumentare – înțeleasă bine de evrei și care se regăsește în învățătura biblică – a ajuns să fie transformată într-o formă de artă de către filozofii greci din antichitate. Ea constă în folosirea argumentului denumit *reductio ad absurdum*. Filozoful Zeno din Elea era maestru al acestei tehnici specifice de dezbateră. În această formă de argumentare, o persoană reduce la absurd argumentul oponentului, susținându-și ideea plecând ipotetic de la premisa acestuia. Cineva i-ar spune oponentului lui: „Aha, deci tu spui asta, nu? Bun, să zicem că ai dreptate, numai că, dacă așa stau lucrurile, și asta ar fi adevărat”. Apoi persoana în cauză îi arată oponentului ei care este concluzia logică necesară ce rezultă din argumentul oponentului, arătând că, dacă oponentul este consecvent premisei sale, acea premisă îl va conduce la o concluzie absurdă. În acel sens, când un nebun formulează o premisă prostească și vine cu un argument stupid, poate fi foarte eficient să îi răspundem nebunului după nebunia lui, folosind

propriile lui arme și zicându-i: „Bun, să zicem că ai dreptate, dar voi duce opinia ta la concluzia ei logică și îți voi arăta cât de irațională este”.

Dincolo de aceste proverbe care ne arată răspunsuri diferite în situații diferite, cartea Proverbelor vine, în mare măsură, cu sfaturi practice pentru viața noastră zilnică. Iată un exemplu. În primii mei ani de creștin, conduceam cândva mașina spre casă venind din Pittsburgh, și trebuia să trec printr-un tunel lung situat în afara orașului. Poliția este foarte strictă când vine vorba să îți respecti banda de rulare cât ești în tunel, astfel că schimbarea benzilor nu este permisă în astfel de circumstanțe. Eu mi-am dat seama că eram pe banda greșită și că, la ieșirea din tunel, trebuia să o iau pe banda din stânga mea. Eram pe banda din dreapta și mai erau doar o sută de metri între capătul tunelului și semaforul care dirija traficul spre stânga, pe unde trebuia să o iau eu.

Imediat ce am ieșit din tunel, am țopăit de pe banda din dreapta pe cea din stânga. Din nefericire, imediat ce am făcut asta, semaforul a trecut pe roșu, așa că a trebuit să opresc, numai că făcusem mișcarea aceea chiar sub nasul unui polițist care stătea pe o motocicletă. M-am uitat în oglinda retrovizoare și l-am văzut pe polițist. Fața mi s-a înroșit imediat. El s-a dat jos de pe motocicletă și a început să alerge către mașina mea, așa că m-am gândit că am dat de necaz. Când a ajuns la mașina mea, a lovit literalmente în mașină cu pumnul, așa că am coborât geamul.

Când m-am uitat la el, polițistul a urlat la mine: „Ce faci aici?” Primele cuvinte care mi-au venit în minte au fost din cartea Proverbe: „Un răspuns blând potolește mânia” (15:1). M-am uitat la el și i-am spus: „Domnule polițist, îmi pare foarte rău. Știu că am greșit și n-ar fi trebuit să schimb benzile. Îmi pare rău”. Răspunsul meu l-a luat prin surprindere. El venise pregătit să ne certăm, așa că, după ce i-am răspuns cu blândețe, s-a uitat la mine, a scuturat din cap și mi-a zis: „Hai, treacă de la mine”. Apoi s-a întors și a plecat. Cartea Proverbelor este incredibil de practică.

Cartea Proverbelor este o vistierie de înțelepciune și gânduri călăuzitoare pentru viețile noastre. Una dintre temele ei recurente este hărnicia. Noi uităm de multe ori că unul dintre cele mai elementare păcate din viețile noastre este păcatul leneviei. Dar cartea Proverbelor ne poruncește înaintea lui Dumnezeu să fim oameni sărguincioși și muncitori și ea face adeseori apeluri înțelepte la lumea animalelor. De exemplu, furnica este dată exemplu de bun lucrător: „du-te la furnică, leneșule” (6:6). Ar trebui să învățăm înțelepciunea de la furnica aceea care trudește să-și pregătească proviziile pentru familia ei. Alteori, Proverbele îi compară pe oameni cu obiecte neînsuflețite: „Cum se învârtește ușa pe șaștanile ei, așa se învârtește leneșul în patul lui” (26:14).

În același timp, cartea Proverbelor ne spune, prin contrast, că „cine își lucrează câmpul are belșug de pâine” (28:19). Cei care trudesesc cunosc răsplata și împlinirea care

vin după o zi de muncă. Există o dulceață pe care o experimentăm când ne bucurăm de roadele trudei noastre și când, în final, ne putem odihni – o dulceață care lipsește dacă tot amânăm și apoi ne agităm pe paturile noastre. Ne alegem cu o conștiință agitată pentru că n-am fost sârguincioși pe parcursul acelei zile.

Cartea Proverbelor este ca un depozit de comori cu tot felul de aplicații în viața de zi cu zi. Ea conține sfaturi concrete care vin chiar din gândul lui Dumnezeu. Dacă vrem să avem înțelepciune, aici se găsește un izvor din care suntem chemați să bem. El conține bogății indescriptibile gata pregătite să le consumăm și să fim zidiți, iar cine este flămând, se va sătura din aceste bucate. Cel nebun, însă, nu le va consuma.

Dacă gândim cu adevărat biblic, ne vom regăsi gândind foarte diferit de majoritatea celor din lume. Trebuie să luăm aminte la înțelepciunea lui Dumnezeu, astfel încât să putem respinge zgomotul sec care ne-ar duce în tot felul de lucruri confuze în viață. Împrospătează-ți minte, petrece timp în cartea Proverbelor și caută înțelepciunea lui Dumnezeu.

Capitolul 5

ECLESIASTUL, IOV ȘI CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

Dincolo de Psalmi și Proverbe, cărțile Ecclesiastul, Iov și Cântarea Cântărilor sunt în general puse în categoria cărților biblice de înțelepciune. Eu am spus deseori că sunt convins că sunt singura persoană din istoria bisericii creștine care a fost convertit prin versetul din Ecclesiastul 11:3: „Ori încotro ar cădea copacul, fie spre miazăzi, fie spre miazănoapte, în locul unde cade, acolo rămâne”. Vorbeam despre înțelepciune cu un creștin, iar eu veneam cu perspectiva unui sceptic.

Acea perioadă din viața mea era destul de tristă și izolată, generată de un sentiment al zădărniceii vieții și existenței umane. Desigur, asta a fost ce l-a determinat pe acel bărbat să îmi vorbească despre cartea Ecclesiastul și binecunoscutul ei refren, „deșertăciunea deșertăciunilor! Totul este deșertăciune”. Deșertăciunea de aici nu are sensul mândriei, ci al inutilității. Chestiunea tratată în cartea Ecclesiastul este cea a aparentei deșertăciuni a existenței umane. Literatura antică a explorat în mod obișnuit această întrebare elementară: Există oare sens sau scop al vieții și existenței? Autorul cărții Ecclesiastul se uită la toate aceste aspecte ale pasiunii, frustrării și

scepticismului care ne asaltează în viețile noastre de zi cu zi.

Când acel bărbat mi-a mărturisit cuvintele din *Eclesiastul* 11:3, totul mi-a părut ca o epifanie. Solzii mi-au căzut de pe ochi și m-am văzut ca un pom căzut – zăcând la pământ în mijlocul pădurii, absolut inert, neproducând nimic, într-o stare de putrezire și decădere, și incapabil să mă prind rădăcini și să rodesc. Era ca și cum întreaga mea viață trecea pe dina-intea mea, văzându-mă ca un pom mort și putred din pădure. Dumnezeu mi-a vorbit prin acel text când eram în starea de disperare tratată în *Eclesiastul* prin cele mai profunde cuvinte de înțelepciune divină. În această carte, vedem o formă timpurie de apologetică, prin răspunsurile date la întrebări existențiale ridicate de scepticii și dușmanii credinței creștine.

Următoarea carte este cunoscută mai mult sub titlul *Cântarea Cântărilor* sau *Cântarea lui Solomon*. Ea este cunoscută pentru imaginile bogate de dragoste și romantism. De exemplu, în capitolul 4 citim următoarele: „Ce frumoasă ești, iubito, ce frumoasă ești! Ochii tăi sunt ochi de porumbiță, sub mahrama ta. Părul tău este ca o turmă de capre, poșită pe coama muntelui Galaad” (v. 1). În antichitate, imaginea caprelor negre care coborau muntele înverzit era o priveliște frumoasă pentru oameni. Ei își imaginau că văd pe cineva cu părul frumos, curgător și negru – bogat și adânc precum culoarea acelor capre – și aveau să spună: „Părul tău îmi aduce aminte de turmele de capre care coboară pe coamele Galaadului”. Acesta era un compliment, nu o insultă.

Autorul spune mai departe:

Dinții tăi sunt ca o turmă de oi tunse, care ies din scâldătoare, toate cu gemeni, și nici una din ele nu este stearpă. Buzele tale sunt ca un fir de cârmâz, și gura ta este drăguță; obrazul tău este ca o jumătate de rodie, sub mahrama ta. Gâtul tău este ca turnul lui David, zidit ca să fie o casă de arme; o mie de scuturi atârână de el, toate scuturi de viteji. Amândouă țâțele tale sunt ca doi pui de cerb, ca gemenii unei căprioare, care pasc între crini. Până se răcorește ziua și până fug umbrele, voi veni la tine, munte de mir, și la tine, deal de tămâie. Ești frumoasă de tot, iubito, și n-ai niciun cusur (v. 2-7).

În capitolul 2, scriitorul Cântării folosește următorul limbaj:

Eu sunt un trandafir din Saron, un crin din văi. Ca un crin în mijlocul spinilor, așa este iubita mea între fete. Ca un măr între copacii pădurii, așa este preaiubitul meu între tineri. Cu așa drag stau la umbra lui, și rodul lui este dulce pentru cerul gurii mele (v. 1-3).

Ai observat imaginile vii ale dragostei folosite în Cântarea lui Solomon? Niciun cântec de dragoste din toată istoria nu a întrecut frumusețea acestei Cântări. Unul dintre lucrurile ciudate legate de această carte este că, în istoria bisericii, a devenit o tradiție ca biserica apuseană să interpreteze Cântarea lui Solomon ca pe o alegorie care vorbește despre dragostea lui Hristos față de biserică. Motivul principal pentru

care a fost că mare parte din aceste imagini sunt senzuale. Aici nu avem de-a face doar cu o dragoste romantică, ci vedem chiar un element de erotism în ea.

În Cântare există cei doi îndrăgostiți care privesc înainte către căsătorie și către dimensiunea ei sexuală. Biserica a fost întrucâtva deranjată de prezența acestei cărți în canonul Sfintei Scripturi. Pentru a fugi de acest disconfort, ea a ales să nu trateze cuvintele ei într-un fel literal, înțelegând-o în schimb ca o prezentare simbolică a unei iubiri care este absolut pură și sfântă – acel fel de dragoste pe care îl găsim doar în relația dintre Hristos și biserica Lui.

Nimic din Sfântă Scriptură nu indică faptul că intenția scrierii Cântării lui Solomon ar fi fost ca ea să fie o expresie alegorică a dragostei lui Hristos pentru biserica Lui. Cu siguranță că ea este potrivită să ilustreze puritatea iubirii pe care Hristos o are pentru biserică și pe care biserica ar trebui să o aibă pentru Hristos – Mirele și mireasa – și este evident că o putem aplica ilustrativ acelei relații. Dar este clar că, dacă această exprimare este nepotrivită pentru a exprima relația evlavioasă dintre un mire și mireasa lui, atunci ea ar fi chiar mai nepotrivită să fie aplicată relației dintre Hristos și biserică. Cel mai bine este să o înțelegem potrivit intenției cu care a fost scrisă – ca o expresie inspirată de Duhul a dragostei lipsite de rușine dintre un bărbat și o femeie, dintre mire și mireasa lui.

Nu este nimic greșit să fii îndrăgostit. Nu este nimic

greșit să se dea expresie frumuseții unei soții sau unui soț. Nu este nimic greșit ca mirele să fie atras de mireasa lui și să aibă o atracție fizică pentru ea. Ceea ce este interzis în Scriptură este punerea în practică a acelei dorințe fizice în afara legământului căsniciei. Dar atracția în sine este parte din ceea ce îi aduce pe miri împreună, parte din ceea ce ei găsesc plăcut unul la celălalt. În societatea noastră există multe lucruri greșite în felul de romantism practicat de oameni, dar răspunsul la acestea nu este să ne refugiem într-o mănăstire sau să negăm realitatea atracției fizice dintre sexe ori elementul erotic al căsniciei. Mai degrabă răspunsul corect este să înțelegem romantismul într-un fel plăcut lui Dumnezeu. Dacă vrei să știi ce este iubirea adevărată, petrece câțva timp în Cântarea lui Solomon. Ea constituie o expresie magnifică a dragostei romantice.

Cealaltă carte inclusă în categoria cărților biblice de înțelepciune este cartea lui Iov. Într-un sens, cartea Iov ar forma o categorie aparte. Profunzimea măiestriei literare din această carte este de multe ori prea puțin apreciată. Vocabularul este viu, bogat și extrem de poetic.

Ceea ce descoperim în Iov este o dramă lungă, a cărei scenă este așezată în perioada patriarhală. Dacă a existat vreodată o piesă de teatru pe teme morale, cartea Iov s-ar califica în mod cert să fie reprezentată, pentru că întreaga narațiune are o morală anume. Drama începe cu o scenă din Cer, unde pare că demarează o întrecere. O provocare este adusă

înaintea lui Dumnezeu de Satana, unul dintre personajele principale din această piesă. Satana vine în prezența lui Dumnezeu după „cutreierarea pământului și de la plimbarea făcută pe el” (Iov 1:7). Dumnezeu îi replică Satanei: „L-ai văzut pe robul Meu Iov? Nu este nimeni ca el pe pământ. Este un om fără prihană și curat la suflet, care se teme de Dumnezeu și se abate de la rău” (v. 8). Iar Satana spune: „Oare degeaba se teme Iov de Dumnezeu? Nu l-ai ocrotit Tu pe el, casa lui și tot ce este al lui? Ai binecuvântat lucrul mâinilor lui, și turmele lui acoperă țara” (v. 9-10). Iov avea o avere incredibilă, o familie mare și era sănătos. Avea tot ce și-ar dori vreodată un om. Cu alte cuvinte, Satana Îi spune lui Dumnezeu: „Bineînțeles că Iov este de partea Ta. De ce să nu fie? I-ai dat totul”. Și Satana continuă: „Dar ia întinde-Ți mâna și atinge-te de tot ce are, și sunt încredințat că Te va blestema în față” (v. 11).

Dumnezeu îi permite apoi Satanei să îi ia lui Iov totul, cu excepția vieții, și ceea ce urmează este o situație de o agonie, chin și suferință indescriptibile. Mai întâi, turmele lui Iov sunt jefuite de tâlhari. Copiii lui pier. Tot ceea ce era important pentru el îi este luat. În final, el este lovit în trup cu răni și bube oribile. El stă pe un morman de gunoi, folosind cioburi de la vasele de lut ca să-și scarpine pielea. Iov este într-o stare abjectă. În timp ce el trăiește toată această dramă, prietenii lui se apropie ca să-l consoleze.

Acești prieteni sunt convinși că Iov trebuie să fi făcut

ceva rău, devreme ce Dumnezeu l-a vizitat cu dureri și suferințe atât de mari, însă Iov nu este conștient de astfel de păcate. Mângâierea și consolarea prietenilor lui este amestecată cu judecată, aroganță și erezie. Ei au ajuns să creadă preuzumția fatală pe care această carte o tratează: că suferințele fiecărui om îi sunt date direct proporțional cu păcatele lui. Noi știm că Iov era, comparativ vorbind, mai drept decât oricare dintre prietenii lui, însă el a suferit de departe mai mult decât ei. Întrebarea tratată în această carte se regăsește peste tot în cărțile biblice de înțelepciune: De ce prosperă cei răi, pe când cei neprihăniți suferă?

Prietenii lui Iov nu sunt în stare să vină cu vreun răspuns adecvat și cu vreo consolare reală. Nevasta lui Iov, care nu poate suporta să-l vadă pe soțul ei îndurând atâta rușine și durere, îi dă următorul sfat: „Blestemă-L pe Dumnezeu, și mori!” (2:9). După aceasta, Iov își blestemă ziua când s-a născut: „Blestemată să fie ziua în care m-am născut. Prefăcuse în întunecet ziua aceea” (3:3-4). Iov crede că ar fi fost mai bine să nu fi trăit decât să treacă prin atâta durere.

Dar cum răspunde Iov la suferință? „Chiar dacă mă va ucide, eu tot voi nădăjdui în El” (13:15, lit. ESV). Iov nu înțelegea deloc de ce ajunsese în acel chin groaznic. Singura lui speranță era să își pună încrederea în Dumnezeu. Iov își îndreaptă apoi degetul către Cer și cere un răspuns de la Dumnezeu. Iov pune multe întrebări teologice, apoi, când Dumnezeu I se descoperă, nu răspunde la niciuna dintre întrebările lui. În

schimb, Dumnezeu îl interoghează pe Iov în capitolele 38-41.

Dumnezeu îl copleșește pe Iov cu puterea și măreția Lui, și totuși, prin aceasta, El îi dă un răspuns. Iar răspunsul este Dumnezeu însuși. Dumnezeu nu-i spune lui Iov de ce suferă, dar El spune: „Eu sunt aici, Iov. Privește către Mine, învață de la Mine, cunoaște cine sunt Eu. Asta este tot ceea ce trebuie să știi. Dacă știi cine sunt, poți avea încredere în Mine chiar acum”. Iar Iov replică: „Urechea mea auzise vorbindu-se de Tine; dar acum ochiul meu Te-a văzut. De aceea, mi-e scârbă de mine și mă pocăiesc în țărână și cenușă” (42:5-6). Inima lui se predă încrezătoare în Dumnezeu, când nu există niciun alt motiv decât manifestarea lui Dumnezeu însuși. Apoi povestea se sfârșește cu Iov primind binecuvântări mult mai mari decât avusese până atunci, iar în această deosebită carte de înțelepciune vedem apărută neprihănirea lui Dumnezeu, iar nădejdea lumii rămâne neafectată.

Cât de prețioasă și valoroasă este înțelepciunea adevărată, și cât de puțini sunt cei ce o găsesc! Noi spunem uneori că experiența este cel mai bun învățător, dar nu ea este cea mai bună sursă de înțelepciune. Cea mai bună sursă de înțelepciune este gândul lui Dumnezeu, iar cărțile biblice de înțelepciune ne sunt date ca să putem trăi, ca să știm cum să dăinuim și cum să tratăm exigențele și situațiile cu care ne confruntăm în existența noastră umană. Această lume este o

vale a lacrimilor, iar durerea și suferința se ating de fiecare om. Când ele vin, oare acționăm ca nebunii sau căutăm înțelepciunea lui Dumnezeu? Prin aceste cărți denumite cărțile înțelepciunii, El ne-a dar un dar, un dar al esenței înțelepciunii Sale.

DESPRE AUTOR

Dr. R.C. Sproul a fost fondatorul și președintele Ligonier Ministries, păstorul fondator al Saint Andrew's Chapel din Sanford, Florida, primul președinte al Reformation Bible College și redactor șef al revistei *Tabletalk*. Programul său radio intitulat *Renewing Your Mind*, este transmis zilnic pe sute de posturi de radio din întreaga lume și poate fi ascultat online.

El a fost autorul a peste 100 de cărți, printre care *The Holiness of God*, *Chosen by God*, și *Everyone's a Theologian*.

El a fost recunoscut în lume ca argumentele sale articulate în apărarea ineranței Scripturii și a nevoii ca poporul lui Dumnezeu să fie întemeiat convingător în Cuvântul Lui.

MAGNA GRATIA

Noi vestim Evanghelia harului

Asociația MAGNA GRATIA este o organizație non-profit care își concentrează eforturile pe proclamarea Evangheliei prin literatură consecventă doctrinar, prin evanghelizare și echiparea bisericilor evanghelice de limba română.

Dacă ai fost binecuvântat citind această carte, poți ajuta la binecuvântarea altui credincios, prin unul sau mai multe lucruri, după cum urmează:

1) Recomandă mai departe această carte!

2) Vizitează paginile noastre de internet la magnagratia.org și află mai mult despre lucrarea noastră, și citește GRATUIT cele peste 250 de cărți ale unora dintre cei mai buni autori creștini din istorie.

3) Rămâi conectat la noutățile MAGNA GRATIA prin a vizita pagina noastră de Facebook la www.facebook.com/MagnaGratia-Romania și prin a te abona pe website, așa încât să fii anunțat când publicăm noi resurse.

4) Spune și altora despre lucrarea noastră.

5) Roagă-te pentru noi.

6) Donează și ajută-ne să mergem mai departe cu această lucrare. Donațiile se pot face online, www.magnagratia.org/dona-tii.html

Pentru orice alte informații, scrie-ne la contact@magnagratia.org. Mulțumim!

Cine are nevoie de înțelepciune?

Înțelepciunea este necesară nu doar pentru cei nebuni și imaturi. Noi toți suntem chemați să creștem în înțelepciune, deoarece înțelepciunea adevărată are de-a face cu a-l fi plăcuți lui Dumnezeu, Cel care ne-a creat.

În această carte, Dr. R.C. Sproul ne face cunoștință cu cărțile biblice de înțelepciune din Vechiul Testament. El arată că înțelepciunea merge mână în mână cu evlavia și demonstrează care sunt sfaturile practice ale Bibliei pentru a trăi o viață sănătoasă spiritual, care Îl onorează pe Domnul.

Seria de cărți *Întrebări Cruciale*, de Dr. R.C. Sproul, oferă răspunsuri succinte la întrebări importante ridicate de creștini și de necredincioșii curioși deopotrivă.

Dr. R.C. Sproul a fost fondatorul Ligonier Ministries, păstorul fondator al Saint Andrew's Chapel din Sanford, Florida și primul președinte al Reformation Bible College. El a fost autorul a peste 100 de cărți, inclusiv *The Holiness of God*.

MAGNA GRATIA
magnagratia.org

BIBLIOTECA
LIGONIER